

Проект „СВОБОДА ЗАД РЕШЕТКИТЕ”

Младежки форум 2001 –
Разград

Програма BG 15 „Корекционни услуги, включително
без прилагане на мерки за задържане”
Договор 93-00-142/12.03.2015г.

Център на НПО
в Разград

НЕОБХОДИМОСТТА ОТ РЕФОРМИ В ПЕНИТЕНЦИАРНАТА СИСТЕМА

Вергиния Мичева – заместник-министър на правосъдието

Обществен форум „Добри практики в работата с лицата лишени от свобода”

26 юни 2015г., град Плевен

В последните 20 години Европейският комитет за предотвратяване на изтезанията (КПИ) е организиран десет посещения в България като в докладите си неизменно е констатирал сериозни проблеми по отношение на материалните условия в полицейските арести и местата за лишаване от свобода. Тези проблеми са станали причина и за редица осъдителни решения на Европейския съд по правата на човека, чието изпълнение се разглежда от Комитета на министрите в делата от групата „Кехайов“. Последното разглеждане на тази група дела беше на 1172-ро заседание на КМ, проведено на 06 юни 2013 г., на което беше прието решение, насърчаващо властите да създадат ревизирана национална програма за подобряване на условията на задържане за периода след 2013 г.¹

¹ Решения CM / Inf / DH (2011) 45, DH-DD (2013) 417, DH-DD (2011) 918:

1. Приветства усилията на България за решаване на системния проблем с пренаселеността на затворите, но отбелязва, че са необходими допълнителни мерки, за преодоляването му и по-специално във връзка с настоящата ситуация в мъжките затвори;
2. В този контекст, насърчава властите да се доразвие използването на алтернативни мерки за лишаване от свобода и предварително задържане и да актуализира глобална стратегия за справяне с пренаселеността в затворите, като се вземат предвид съответните препоръки на Съвета на министрите, както и на други компетентни органи на Съвета на Европа;
3. Отбелязва също така със задоволство усилията, положени от България за подобряване на материалните условия на задържане, а именно чрез проекти за ремонт, финансирани със съдействието на Норвежкия финансов механизъм; отбелязва обаче, че в по-голямата част от местата за лишаване от свобода все още е нужно да бъдат направени значителни подобрения и че тази ситуация се дължи отчасти на факта, че националните планове за действие в тази област не може да бъдат изпълнени поради бюджетни ограничения, свързани с икономическата криза;
4. Насърчава властите да дадат най-висок приоритет на намирането на решения, които биха им позволили да се постигнат целите за подобряване на условията на задържане, ако е необходимо, като продължават да проучват всички възможности за подкрепа и сътрудничество на национално и европейско равнище; прикани властите да се създадат ревизирана национална програма за подобряване на условията на задържане за периода след 2013 г.;
5. Приканва властите да съобразят съответните препоръки, отправени от контролните органи на национално и международно ниво, в това число тези на КПИ и Омбудсмана в техните усилия за подобряване на условията на задържане;

На 26 март 2015г. КПИ публикува Публичното изявление относно България, на основание чл. 10 пар. 2 от Европейската конвенция за предотвратяване на изтезанията, нечовешкото или унижително отнасяне или наказание. В изявлението остро се поставя въпроса, че огромната част от препоръките на Комитета са останали неизпълнени или са били изпълнени само отчасти. Лошото отнасяне към лишени от свобода и задържани, насилието между затворниците, пренаселеността в затворите, неадекватно здравно обслужване, ниската квалификация на персонала, проблемите с медицинското обслужване са само част от проблемите, на които българските власти не са реагирали през годините.

В изявлението на КПИ се посочва също, че ситуацията с лишените от свобода в България трябва радикално да се промени и че публичното изявление в случая е инструмент, който цели да мотивира и подпомогне българските институции и по-специално на Министерство на вътрешните работи и Министерство на правосъдието да предприемат решителни действия.

На следващо място, през м. януари 2015 година Европейския съд по правата на човека даде 18-месечен срок на българските власти от датата, на която решението по пилотното дело „Нешков и др. срещу България“ стане окончателно, за да бъде създадена комбинация от ефективни средства за защита срещу лошите условия в местата за лишаване от свобода, които да имат едновременно превантивен и компенсаторен ефект. Решението по делото „Нешков и др. срещу България“ е в сила от 01.06.2015 г.

В Министерството на правосъдието вече се разработва пакет от мерки - краткосрочни и дългосрочни, законодателни и организационни. Създадена е работна група под ръководството на заместник-министър Андрей Янкулов, която има задача в срок до 30.10.2015г. да изготви предложение за изменение и допълнение на действащата нормативна уредба, както и да предложи други мерки за въвеждане на ефективни средства за защита и подобряване на условията в местата за лишаване от свобода.

На 9 и 10 юли 2015 г. ще бъде проведена двудневна кръгла маса, чиято цел е да приеме национален план за действие на българските власти за противодействие на насилието в местата за лишаване от свобода и осигуряване на условия за живот в съответствие с Европейските стандарти. Проявата е финансирана от Съвета на Европа и се подготвя в тясно сътрудничество с КПИ и Отдела за изпълнение на решенията на ЕСПЧ.

6. Отбелязва, че подобряването на условията на задържане и намаляване на пренаселеността на затворите трябва да улесни създаването, на национално равнище, на превантивна защита отговаряща на изискванията на съдебната практика на Съда и прикани българските власти да се възползват максимално от project 18 of the Human Rights Trust Fund.“

До настоящия момент са предприети някои стъпки по реструктуриране на администрацията на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ и управлението на местата за лишаване от свобода с цел оптимизиране на управлението на системата, което е една от основните причини за застой на реформите. Сменени са началниците на затворите в София, Варна, Бургас, Белене и Поправителния дом в Бойчиновци, както и директора на ГДИН.

Ремонтите на местата за лишаване от свобода, финансирани със средства по Норвежкия финансова механизъм, продължават със засилени темпове като паралелно с тях ще продължава търсенето на финансиране, включително и по европейски програми. Сред краткосрочните приоритети са ремонт на корпуса на затвора в гр. Стара Загора, където се изграждат санитарни възли в килиите, планираната за летните месеци реконструкция на затворническото общежитие „Дебелт“ и на затворническото общежитие „Разделна“, което ще спомогне за преодоляване на пренаселеността на бургаския и варненския затвор, до края на годината се планира и изграждане на санитарни възли по килиите в тези два затвора.

Сред пакета от мерки е и предвиденото засилване на акцента върху критериите за подбор при първоначалното назначаване и при кариерното израстване, както и върху обучението на служителите на местата за лишаване от свобода, което ще бъде една от основните насоки в работата по преодоляване на проявите на насилие – както от страна на служителите спрямо затворниците, така между самите затворници.

На прокуратурата са дадени сигнали за случаи на насилие и корупция, с които разполага МП и които са част от констатации на проверяващите от КПИ. Ръководството на МП е решено да проверява всички постъпили сигнали. МП няма правомощия да разследва насилието и корупцията, целта е превенция на тези явления със засилена активност на началниците на конкретните места за лишаване от свобода, които трябва да познават персонала и случващото се в поверените им институции, за да могат да противодействат ефективно с управленските инструменти, с които разполагат.

В заключение бих искала да Ви уверя, че проблемите с условията в затворите и следствените арести няма да се решават изолирано, а ще бъдат част от цялостна наказателноправна реформа. Разрешаването им трябва да стане при добро сътрудничество между всички заинтересовани страни, включително политици, затворническа администрация, пробационни и социални служби, магистрати, защото без съвместни действия чрез решителни, конкретни и ефективни мерки, законодателните реформи ще останат само на хартия, а третирането на лишени от свобода в България ще се влоши още повече.